

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 1.

Lýsingaprisur fyri petittreglur: 30 oyr. á forðstuni, 20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Tirsdag hin 3. januar 1932.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið — Porto. Blaðið verður bilagt á posthúsum, brevvarnarstodum og skrivstovum. Telf. 143.

7. árg.

Umsóknin til ríkisstýrið.

Nú ein dagin kom maður til okkara við einum pappiri og bað okkum skriva uppá. Hetta var ein umsókn við í túsundtali av növnunum, ætlað at senda til danska ríkisstýrið. — Umsóknin var um betri viðurskifti fyri okkum Føroyingar uppi við Grønland og á landi.

Sum blaðstýrari av »Føroya Social-Demokrat« var tað sjálvsagt, at undirskrivað varð, og vit vóna og hugsa, at allir teir o. u. 670 veljarar, sum góðu javnaðarmanninum teirra atkvøður 12. desember í ár, eisini skrivaðu uppá hesa umsókn til hitt danska socialdemokratiska ríkisstýrið um at lætta um viðurskiftini hjá fiskimonnum okkara har uppi við oyðistrendir Grønlands.

— Vit socialdemokratir hava rætt til at skriva undir hesa umsókn, og vit hava ta plikt at gera tað, og ríkisstýrið er plikt at lurtu eftir okkum og — so frætt møgult er — gera okkum til vildar. — Ríkisstýrið hevur onga plikt at lurtu eftir einum vinstramanni ella einum uttanfloksmanni har niðri á danska ríkisdegi; men tað pliktin hevur tað ímóti einum javnaðarmanni, og tí var tað skívt leið feroyingar tóku, tá teir ikki valdu ein javnaðarmann — nota hana: so leingi teir verða við at ynskja at nýta sømdir frá hesum sama danska ríkisstýri. Tí, sum vit ferð eftir ferð hava skrivað: Tað ber ikki til at krevja gott av honum, ein stillar seg í mólstøðu til, ella hvørjum ein vendir bakið.

Latum okkum vende aftur til umsóknina. At vit javnaðarmenn hava sett okkara növn á hesa umsókn er sjálvandi, men at allir teir, sum valdu Andreas Samuelsen hin 12. í hesum, hava sett teirra növn á hana, er ófatandi. Sjálvt um vit ikki lurtu eftir og trúgva, tá tað verður sagt av monnum, at tað er at rokna A. Samuelsen til last, at vit ikki hava fingið frægari útsit víðvíkjandi Grønlandi, so slaa vit tað fast, og tað víkast ikki av nokrum manni ella av nokrum orðum, at øll tey, sum á vali hin 12. desember 1932 góu A. Samuelsen teirra viðmæli, av tí at tey settu kross við navn hansara, hava frásagt sær allan rætt til at venda sær til hetta ríkisstýri við nakrari umsókn um somdir á nakran hátt.

Hava hesir menn bitíð høvdið av allari skomm, ella vita teir alls ikki, hvat teir gera, tá teir senda ella lata útsendingar bera

fram hesa umsókn til ríkisstýrið? Tað gamla orðið sigur, at eingin er fullspottaður, fyrr enn hann spottar seg sjálfan, og her er hetta orðið gingið út. Hvussu í allari verðini tora allir hesir menn, sum á valdegi valdu A. Samuelsen ella J. Kallsø, nú at fara við honarorði til tað stýrið, sum ynskti, at Føroyingar vildu senda ein av tess parlamentarum niður á ting. Okkum tykist, at hetta er so hopileyst, at tað bert kann hugsast eitt at siga: »Teir vita ikki, hvat teir gera, tí má mangt fyrigevast teimum.«

Tað tordi hent, at tað háð, sum stórir menn innafyri t. d. sjálvstýrisflokkin sýndu móti teim, sum taladu við teir um javnaðarstöðuna, kemur at geva teim lakkast. Tað kundi hent, at ríkisráðharrin, tá teir koma, fær teimum harra A. Samuelsen »adressu« og biður teir fara til hansara við teirra umsókn; hann er tann, sum Føroyingar hava sent, so hann er næstur til at fáa hetta í lag — ellakann henda, biður teir heita á Kallsø, sum nú av sonnum stendur einsamallur. Nei, kærur mínir landsmenn, roynið ið einferð at vakna upp og siggja, hvørja leið vit øll her heima mugu og skulu ganga.

Sjálvstýrismenn nevna okkum — ella rættari flokk okkara — danskt leysingabarn; men her taka teir í mist; vit eru eitt lið í tí stóra veraldarflokki, sum hevur sínar deildir í øllum londum eisini sjálvsagt í Danmørk. Av tí, at vit heruppi á ymsan hátt standa í sambandi við Danmørk — tað kann já ikki avnøktast, at vit øll gera tað — var tað menn haðani, sum komu higar og fyrstu ferð taladu við okkum um socialismu. Teir gjørdu tað av teirri hugsan, at eisini vit høvdu neyðugt at verða við í hesari rørlu, vit høvdu, sum øll vita, arbeidarafelag her. Hesir menn hugsaðu uttan iv, at eitt arbeidarafelag og eitt javnaðarfelag innast inni vóru tað sama.

At teir fingi stovnað felagið og fingi veitt stuðning, so hetta felag kundi fáa sít eina blað, tað tora vissiliga sjálvstýrismenn ikki, líka so lítlið sum sambandsmenn at nevna keyp.

Vit hava ikki selt okkum og eru ikki keyptir fyri danskan pening, hvat oftani er brigað okkum — og tað við stórum óreitti.

Vit socialdemokratir hava eitt stórt arbeiði at gera her, og okkara stóra ynski er, at tað má fara at eydnast einferð.

Í o. u. hundrað ár hava danskir arbeidarar strítt og eru ikki enn

komnir á mál, og á sama hátt í øðrum londum; latið tí ikki okkum vera so býtlar, at vit siga fyri nokrum, at vit kunna rokka tað, sum teir ikki enn eru komnir til — nú heinan vegin.

Kærur landsmenn okkara! — Latið okkum royna at stímbra okkum heima, latið okkum finna teir vegir, sum gera okkum sterkari andiliga og materielt, við samhald og gjøgnum upplýsing kann tað gerast. Og latið okkum so standa saman og ikki lata politiskt klandur oyðileggja okkara stóðu til onnur fólk, tí vit tora at siga, at fáa vit fatir í »tann rætta andan«, vil alt falla væl í lag.

31/12 1932.

Útferðir og fundir.

Einaferð seinasta summar skrivaði eg í »Føroyatíðindi«, at vit Suðuroyingar álta at stovna eitt felag, ið skuldi skipa fyri útferðum og fundum. Eg hevði hugsað mær til at nevna felagið Suðuroya funda- og ferðafelag. Navnið hevur sjálvandi míni at siga og hava aðrir annað uppskot til eitt vakrari og meiri hóskandi navn, so vil eg við taksemi fingast um broyting í hesum fori.

Hví skulu vit Suðuroyingar stovna slíkt felag? Ja soleiðis kann ein spyrja og skal eg royna at seta mína hugsun fram hesum spurningi víðvíkjandi.

Allir Føroyingar eru á einum máli um at tað reður um at nýta tað góða summarveðrið til útferðir kring land okkara fyri at læra landið at kenna og fyri at njóta vakurlæka landsins. Fyri nokrum árum síðani gjørdur Vágbingar og Tvoroyarnum felag sína millum soleiðis at fara á Jóansøku hjóða Suðuroyngum — og aðrir Føroyingar og onnur fólk eru eisini velkomin — annaðhvørt ar til Vágs og annaðhvørt til Tvoroyrar. Á henda hátt er Jóansøkadagur mikil hátíðardagur her í oynni og allir Suðuroyingar gleðast tá Jóansøkan nærkast.

Um hesa veitslu eins og aðrar kunna kanska onnur hava aðra hugsan enn eg; men eg veit, at mong geva mær rætt í, at Suðuroyingar hava mikla andiliga og kroppsliga menning.

Gudstænasta á føroyskum máli hevur verið ein hugnalig stund fyri mangar sálir; tí móðurmálið er nú einferð tað mál, ið er tað einasta, ið kann treingja niður á sálartøttin.

Fólkafundirnir hava eisini mennandi ávirkan á áhoyrararnar eins og roðarin sjálvur eisini mennist og venist at seta sína hugsan fram fyri fólkafjöld.

Kappróður, kapprenning og annar ídráttur hevur eisini góða ávirkan bæði á lutakarar og áskoðarar.

So stalt er eitt stórt framstig gjørt her í oynni.

Men hvørja ferð tá Jóansøkan nærkast, minnst eg til okkara fiskimenn, sum staddir eru langt frá føðilandi okkara, meðan henda stevnan fer fram her á landi.

Hvat bjóða vit okkara fiskimonnum? — Teir fara upp á Suðurlandið, meðan foldin enn er kavatakt, og tá teir um heystini koma heim aftur, er tað ikki fuglasongur, ið motir teim, ei heldur blómur og fagurleiki, ið froir eygu teirra; men stormur og illveður her teim vælkomuheiðsan á sama hátt, sum kavarakíð og stormurin gav teim skilduðarheilsu um várið, tá teir fóru avstað.

Fiskimenn okkara siggja nógv óviltið av tí vakurlæka, sum Føroya vakra náttúra bjóðar okkum, ið heima eru.

Tí selti eg seinasta summar uppskot fram um at stovna eitt felag, ið skipa skal fyri, at útferðir og fundir fást í lag, meðan okkara fiskimenn eru heimastaddir, t. v. s. um hvítusunn, tá teir eru komnir heim frá síðstu Suðurlandsferð.

Eg skeyt uppá at teina limir í hvørjari bygd í Suðuroy, soleiðis at hvør limur rindar eina krónu um árið. Hesin peningur verður stjórnaður av felagsstjórnini, ið hevur ein lim í hvørjari bygd í oynni. Hvi skal felagið bert umfata Suðuroy? spurdi ein maður meg, tá eg norðan fjórðs greiddi frá ætlan míni.

Eg skal greiða frá, hví eg haldi meg til Suðuroyingar — t. v. s. fyri fyrst. Orsøkin er tann, at eg veit, at norðanfjórðs er lagaligari at gera útferðir og fáa í lag fólkafundir enn í Suðuroy.

Suðuroy liggur langt av leið frá hinum oyggjunum, og harav kemur, at útferðir frá Suðuroy til aðrar oyggjar verður torfarari enn norðanfjórðs, t. v. s. oyggjar úr oyggjar har norðuri.

Eisini er tað lagaligari at halda fólkafundir norðanfjórðs enn her í Suðuroy. Eg vil einki ílt siga um Suðuroyingar — eg eri Suðuroyingur sjálvur — men sannleikin er tann, at vit hava ikki roðarar her í oynni. Já, einstakir menn her í oynni hava roynt at flyta roður á fundi, og sum orðatakíð sigur: »Ovelse gør Mester«, soleiðis kunna menn her í oynni venja seg til góðar roðarar; men tað skal tíð til og eisini fundir til. Fyri at fáa góðar fundir í lag her í oynni, mega vit heita á menn norðan eftir at koma higar til fundar. Eg veit, at menn vilja koma, tá vit biðja teir; men mær dámar ikki at biðja menn koma higar at flyta roður, uttan so er, at vit rinda teim endurgjald fyri kost- og ferðapening ásamt eina samsýning fyri tíðartarn.

Eg heiti hervið á menn í hvørjari bygd í Suðuroy um at seta sína hugsan fram annaðhvørt her í blaðnum ella við at skriva — ella telefonera — beinleiðis til mín. Eg havi talað um hetta mál við unglingar her í bygdini og eru allir samsintir um, at tað vildi verið ein gleði

fyri teir, um hetta felagið kom í lag.

Latum okkum byrja nú í vetur at teina limir, sum rinda limagjald, aðrenn teir fara avstað í vár.

Vit, sum heima eru eftir, skipa so fyri, at teir og vit fáa eina hugnaliga samveru, tá fiskimenn koma heim um hvítusunn.

Latum okkum nú gera álvara av.

Virðiliga
J. H. Danbjørg.

„Otte om Kongen“!

Hugsan við árs- og býarstýrisskiftið.

Í »Dimmalættinge« í dag, á ársins síðsta degi stendur millum annað eitt sindur frá seinasta fundi, tað nú farna býarstýrið helt. Tað er so vakurt at lesa um, at teir siga hvørjum øðrum tokk fyri gott samarbeiði — ein kemur at hugsa um Jeppe sáli, tá hann sigur hesi verð farvæl og sigur øllum sínum húsfólki og húsdjórum farvæl og tokk fyri »godt Kompagniskabe«. — Tað er tungt at siga farvæl, og einamest má tað vera tungt at siga tað við ta makt ein hevur haft og nú skal missa — fyri tíð og alla. —

Nú hevur eitt stórt fleirtal — 2/3 av limunum — sítid í fyra ár og haft alt ræðið, kunnað gjørt eftir egnum tykki á einhvønn hátt, so ein og hvør hevur staðið beint út hjálpa-leysur, um hann ikki hevði hetta fleirtal og tess einaráðandi formann við sær. Tað tjenti sjálvandi einki at koma við umsókn, »vóru teir ikki við«. — Og so at detta úr hásetinum niður í tað, sum er nógv verri enn minnit, tað altið at hanga við ... í vatnskorpu, sum konan segði. Tí hetta, ongantíð at vita, um ein er keyptur ella seldur, er ikki til at halda út, tað er sum ein óndur dreymur, ein ongantíð orkar at vakna úr — og soleiðis má tað vera nú. Í tí nýggja býráði situr nú frá 1. januar 1933 ein maður, hvørs makt er stór, so stór at hann, um hann er mentur at nýta hana rætt, er tann ið skipar fyri øllum í býi okkara. Og ein socialdemokratir veit, at alt hann ger í hesum fori, skal verða til fólksins gagn og besta. — Fyri hinar báðar flokkarnar, hin eina sum misti sít veldi, og hin annan sum væntaði at fáa tað, má tað sum sagt verða drepanið altið at vera í ótta, altið at sita við eygunum vendum móti tí eina manni: »hvussu er hansara stóða?« — — —

